

PIŻMO (21) *sb n*

o prawdopodobnie jasne (*w -o*).

sg *N* piżmo (6). \diamond *G* piżma (ó); -a (1), -(a) (5). \diamond *A* piżmo (1). \diamond *I* piżmem (8); -em (2), -(e)m (6).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVII(XVIII) w.

Mazista substancja zapachowa o przenikliwej woni wydzielana przez gruczoł piżmowy samców niektórych ssaków, głównie piżmowca (Moschus moschiferus L.) z rodziny jeleniowatych (Cervidae) żyjącego we wschodniej i środkowej Azji, używana do wyrobu lekarstw i perfum; moschum Mącz; moschatule Calep; moschus Cn (21) : K temu też czynić kadzenie woniającymi rzeczami/ iżeby wonia do nośa oney niewiaśty nieprzychodziła A to łą thy rzeczy, Ambra piżmo/ Timiana/ gallia muścata FalZioł V 26, II 21a [2 r.], V 24, 27v, 82v, 110v (8); tam dofyć muźkum ktore náfzy piżmem zową/ ále ie Perfowie bárzo fáłźuią/ bo kiedy práwe muźkum/ tedy thák mocne ieft/ iż gdy go powonia/ wneth lie krew nosem rzući. BielKron 267v; Mącz 233c, 233d; Pierwey ći tu tych Włochow nigdy niebywáło/ Fráncá/ Piżmo/ Sálatá/ Ínimi to náftáło. BielSat B3v [idem] BielRozm 12; IAko Lais źwierćiadło Páphiiéy oddáłá/ Kiedy prze látá piérwźéy gładkoći Ítradáłá: Ták łan tobie/ Montanie/ łoyki twé oddawa Bo co mu po nich/ kiedy piżmá wnich niezłtawa? KochFr 85; BielRozm 12; Calep 675b.

W charakterystycznych połączeniach: piżmo czyste, rozpuszczone; kołaczki z piżmem; piżmo zetrzeć.

Zwrot: »piżmem pachnieć, woniać, zalatywać, woniający« (1:1:1:2): Olfactorium, Nieco tákowego czego woniáją/ yáko yeft yabłko piżmem woniájące. Mącz 261d, 233d; KochPs 67; która ztobą [doktorze] wieczór pobláznuie/ Káżdá názáiutrz piżmem zálátuie. KochFr 62; SkarKaz 85a.

[Zestawienie: »moszkowe [= z moszka tj. piżmowca] piżmo«: chćeźli tę maść wonną mieć/ przyłóż piżmá trochę/ Moźko- wego SienHerb 497b (Linde s.v. moszkowy).]

Szereg: »piżmo i mirra« (1): Piżmem y mirrhą pachną drogotkáné Twé Ízáty w Íkrzyniách Słoniowych chowáné KochPs 67.

Przen (1) :

Wyrażenie: »piżmem [czyim] perfumowany« (1): áby dzieźá náture náfzey/ iuź nie woniáłá Iádámem y iego zákáženim/ y Ítárego człówieká żądźami: ále Chryśtuřem/ z ktoregořmy znowu odrodzeni/ y iego piżmem záczyñieni y perfumowáni zořtáli. SkarKaz 84b.